

Under hänvisning till ovanstående hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att regeringen tar initiativ till en gemensam nordisk regeringsframställning i Förenta Nationernas generalförsamling om skyndsam behandling av Biafra—Nigeria-affären.

Stockholm den 28 januari 1969

Mårten Werner (m)

Bengt-Olof Thylén (m)   *Ove Nordstrandh (m)*   *Filip W. Fridolfsson (m)*

i Stockholm

Arvid Nilsson (fp)   *Sven Johansson (cp)*   *Allan Åkerlind (m)*

i Lönsboda

i Skärstad

Nr 471

Av herr *Antonsson m. fl.*, om utredning angående den regionala och lokala förvaltningens uppgifter och organisation.

Frågor om hur det svenska samhället skall styras och planeras på det regionala och lokala planet har intagit en central plats i den politiska debatten under senare år. Det har gällt uppgiftsfördelningen mellan staten och kommunerna på skilda nivåer, den statliga länsförvaltningens organisation och länsindelningen, den kommunala självstyrelsens förutsättningar och organisation m. m. Statsmakterna har ännu inte nått fram till en bestämd principståndpunkt och en fast handlingslinje i dessa för vår demokrati vitala frågor. Den framtida utvecklingen är beroende av ställningstaganden på en rad väsentliga punkter.

En rad utredningar och initiativ har förekommit i dessa frågor under senare år. Kommunblocksreformen beslöts 1962, med uttryckligt betonande av att den skulle genomföras på frivillighetens väg. Året före hade en kommitté tillsatts för att utreda den statliga länsförvaltningens organisation, och året efter tillkallades en utredningsman för att överse länsindelningen. Nästa år, 1964, tillsattes på riksdagens begäran, i anledning av motioner från centerpartihåll, länsdemokratiutredningen för att dra upp riktlinjerna för en utbyggd kommunal självstyrelse på det regionala planet. Under 1967 avlämnade länsförvaltnings- och länsindelningsutredningarna sina betänkanden. Den förra föreslog främst att länsstyrelserna skulle bli huvudmän för samhällsplaneringen på det regionala planet och förses med lekmanastyrelser. Den senare föreslog en kraftig minskning av antalet län. Förra året redovi-

sade länsdemokratiutredningen sina överväganden, som främst innebar att landstingen skulle utbyggas och få ansvaret för den regionala samhällsplaneringen. Samma år begärde riksdagen i anslutning till den partiella författningsreformen en allmän översyn av den kommunala demokratins problem. Slutligen har möjligheten aktualiserats av ett initiativ för att frångå frivilligprincipen för kommunblocksreformens genomförande. Proposition i denna fråga väntas i år.

Det är uppenbart att dessa olika utredningar och initiativ pekar åt olika håll. Å ena sidan föreligger förslag om att reformera den statliga länsförvaltningen och förlägga makten över samhällsplaneringen dit, å andra sidan föreligger förslag om att bygga ut landstingen och ge dem ansvaret för samhällsplaneringen. Samtidigt som utredning verkställs på riksdagens initiativ för att stärka den kommunala självstyrelsen på länsplanet framkommer tankar på att tvångsvis genomföra kommunblocksreformen etc.

Det är ofrånkomligt att söka nå en genomtänkt principståndpunkt i dessa frågor, som kan ge en fast utgångspunkt för det framtida handlandet. Den grundläggande frågan är hur uppgifterna skall fördelas mellan staten, landstingen och primärkommunerna. Innan man kommit fram till ett ställningstagande härtill, är det omöjligt att lösa de övriga problemen.

Utgångspunkten för övervägandena måste vara den kommunala självstyrelsens allmänt erkända värde och möjligheter för den svenska demokratin. Det har i skilda sammanhang betonats av både regering och riksdag, att man måste slå vakt om och bygga ut den kommunala självstyrelsen. Detta är också något av en självklarhet i en tid då utvecklingen gått och kommer att fortgå i riktning mot en allt starkare ökning av samhällets makt och den offentliga förvaltningens omfattning. En vital fråga är hur man skall kunna säkra den demokratiska styrelsens medborgerliga förankring. Detta kan endast ske genom en målmedveten strävan att decentralisera maktutövningen så långt det går från riksstyrelsen till regionala och lokala organ och överföra uppgifter från förvaltningsbyråkratin till medborgerligt förankrade, förtroendevalda organ.

Om man från denna utgångspunkt ser på frågan var ansvaret för den regionala samhällsplaneringen bör förläggas, förefaller det klart att länsdemokratiutredningens principförslag är det riktiga. Landstingen utgör de enda organen med verklig medborgerlig förankring inom länen. En motsvarighet kan inte konstrueras inom länsstyrelsernas ram. Det är därför naturligt att inrikta strävandena på att stärka landstingens organisation och ge dem en ledande ställning inom länen. Detta ligger också i linje med riksdagens initiativ år 1964.

Går man härefter över till primärkommunerna, förefaller det tydligt att det — som förut påpekats — föreligger en motsättning mellan strävandena att bygga ut den regionala organisationen och tankarna på att genomföra kommunblocksreformen genom obligatorisk lagstiftning. Det synes ofrån-

komligt att först få klarhet om vilka uppgifter som skall handhas på det regionala planet och vilka som skall ligga på primärkommunerna innan man överväger att forcera ändringarna i kommunindelningen. Även fränsett detta ligger det något mycket väsentligt och värdefullt i den av riksdagen beslutade frivilligprincipen. Särskilt bör man tänka på de farhågor som yppats för den kommunala självstyrelsens lokala och medborgerliga förankring.

Sedan man kommit fram till en ståndpunkt i fråga om uppgiftsfördelningen mellan staten, landstingen och primärkommunerna, blir nästa fråga som får lösas hur själva organisationen och administrationen bör utformas. Vad som närmast träder i förgrunden är hur den kommunala självstyrelsen på länsplanet bör organiseras, med de nuvarande landstingen som grundval och utgångspunkt. Vissa linjer som bör övervägas har skisserats i de motioner som låg till grund för 1964 års riksdagsbeslut och i länsdemokratiutredningens betänkande.

Först sedan även detta led genomgått, finns det förutsättningar för att ta ställning till behovet av indelningsändringar. Frågan om en länsindelningsreform bör därför vila i avvaktan på utredning och beslut på de förut berörda punkterna, ett frångående av frivilligprincipen för kommunsammanläggningarna bör inte övervägas.

Det vidlyftiga och för vår demokrati så utomordentligt väsentliga problemkomplexet om den regionala och lokala förvaltningens organisation och uppgifter bör alltså angripas i tre etapper. Först måste man klargöra själva uppgiftsfördelningen mellan de tre nivåerna: stat, landsting, primärkommun. Därefter bör man ta ställning till utformningen av den erforderliga organisationen och administrationen. Till sist bör man pröva behovet av indelningsändringar. De två första etapperna bör genomföras genom en utredning som igångsätts snarast.

Det har framgått av det sagda att en grundtanke bakom det skisserade handlingsprogrammet är att man måste förstärka den folkliga självstyrelsen och trygga den samhällseliga styrningens medborgerliga förankring. Det är angeläget att framhålla, att detta inte kan ske endast genom överväganden på de plan som här i första hand berörts. Redan primärkommunerna kommer att få en sådan storlek att avståndet till de enskilda människorna ökar i betänklig grad. Särskilda åtgärder måste därför övervägas för att bevara den kommunala självstyrelsens gamla kontakter med kommunmedlemmarna. Det är därför angeläget att 1968 års riksdagsinitiativ för en allmän översyn av den kommunala demokratins problem fullföljs skyndsamt och målmedvetet. Huruvida även den utredning av den regionala och lokala förvaltningens uppgifter och organisation, som förordats i det föregående, bör ske inom ramen för denna allmänna översyn är en fråga som det ankommer på regeringen att bedöma.

På anförda skäl hemställs,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om

skyndsam utredning av den regionala och lokala förvaltningens uppgifter och organisation enligt de riktlinjer som angetts i motionen.

Stockholm den 28 januari 1969

Johannes Antonsson (cp)

Anders Dahlgren (cp)

Lars Eliasson (cp)

Torsten Gustafsson (cp)

i Sundborn

i Stenkyrka

Karl Gust. H. Boo (cp)

Gunnar Larsson (cp)

Stig Josefson (cp)

i Luttra

i Arrie

Nr 472

Av herrar **Bengtsson** i Landskrona och **Lundberg**, om kommunala åtgärder för att bereda sysselsättning åt partiellt arbetsföra.

Ärligen satsas stora belopp av såväl staten över budgeten som kommuner och stiftelser för att bereda partiellt arbetsföra sysselsättning. Att finna lämpliga arbetsuppgifter för personer med högst varierande handikapp är ofta ytterst svårt. Alla initiativ som därför tas för att i olika, skyddade eller halvskyddade former, bereda sysselsättning åt handikappade människor hälsas därför från de flesta håll med tillfredsställelse.

De skyddade verkstäderna har under en tid varit nära nog den enda form av sysselsättning som kunnat ordnas av kommunerna i deras strävan att hjälpa. Man har dock efter hand letat bland andra arbetsobjekt som med fördel kunde användas för att skapa sysselsättning åt partiellt arbetsföra. Detta har resulterat i att olika former av kioskhandel kunnat ställas till förfogande som lämpliga arbetsobjekt. Detta har skett, ibland genom att kommunen bildat en allmännyttig stiftelse, vid andra tillfällen genom att någon kommunal nämnd driver verksamheten och platserna i kioskrörelsen ställs till partiellt arbetsföras förfogande. Dessa initiativ måste betraktas som ytterst lovvärda. Nu har emellertid vid flera tillfällen förekommit att kommunala beslut om bildandet eller utökning av stiftelser, som driver kioskhandel i vilka uteslutande eller huvudsakligen partiellt arbetsföra sysselsättes, kommit att överklagas. Kungl. Maj:t har därvid upphävt de sålunda fattade besluten och framhållit att det visserligen kan anses vara en kommunens angelägenhet att bereda utkomstmöjligheter för partiellt arbetsföra, men att det